

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 45 став (1) точка 1 од Законот за енергетика (*) („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/25 и 135/25), Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 2 јуни 2026 година, донесе

**УРЕДБА ЗА МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО
ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА КРИЗА (*)****I. Општи одредби****Член 1**

Со оваа уредба се уредуваат:

1. начинот на остварувањето на надлежностите на Министерството за енергетика, рударство и минерални суровини (во натамошниот текст: Министерството) и вршителите на регулираните енергетски дејности за пренос и дистрибуција на електрична енергија во врска со определувањето, предлагањето и спроведувањето на мерките и активностите за подготвеност за справување со ризици;
2. начинот и условите под коишто можат одделни оперативни задачи и активности на Министерството во врска со подготвеноста за справување со ризик да се пренесат на определени вршители на регулирани енергетски дејности за пренос или дистрибуција на електрична енергија;
3. формата, содржината и постапката за изготвување на сценаријата за подготвеност за справување со ризик во електроенергетскиот сектор, како и постапката за утврдување и евалуација на сценаријата;
4. формата, содржината и постапката за изготвување на планот за подготвеност за справување со ризик, како и дефинирање и спроведување на мерки за ублажување на ризикот и зајакнување на отпорноста на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија;
5. постапката за управување со снабдувањето со електрична енергија во состојба на електроенергетска криза;
6. размената на информации со надлежните органи на другите договорни страни на Енергетската заедница од соодветниот регион или државите членки на Европска Унија, како и други регионални и меѓународни институции и тела за енергетска безбедност;
7. критериумите за определување на праг за загрозеност за испраќање на рано предупредување и за прогласување на криза и преземање на мерки и активности за справување со електроенергетска криза;
8. постапките и механизмите за објавување на рано предупредување или соопштение за електроенергетска криза, како и дејствијата што се преземаат по приемот на соодветните известувања и предупредувања од друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија;
9. механизмите за активирање и спроведување на мерки за енергетска безбедност согласно со планот за подготвеност за справување со ризик;

(*) Со оваа уредба се врши усогласување со Регулацијата (ЕУ) 2019/941 на Европскиот парламент и Советот од 5 јуни 2019 година за подготвеност за справување со ризици во електроенергетскиот сектор и за укинување на Директивата 2005/89/ЕЗ (CELEX бр. 32019R0941).

10. постапките и механизмите за соработка и соодветна помош со друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија и со меѓународни тела за управување со енергетски кризи;

11. мерките за помош на друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европска Унија во соодветниот регион за координирано управување со системот или на друга директно поврзана договорна страна или држава членка на Европската Унија, кои може да се обезбедат или разменуваат во случај на енергетска криза;

12. начинот и постапката за комуникација со јавноста и доставување информации до медиумите за резултатите од преземените мерки и мерките кои треба да се преземат и

13. начинот и постапката за следење и известување за управувањето со електроенергетската криза и за влијанието на електроенергетската криза врз енергетските системи, како и евалуација на последиците од електроенергетската криза.

Дефиниции

Член 2

Одделните изрази употребени во оваа уредба, кои не се дефинирани во Законот за енергетика (*), го имаат следното значење:

1. „Електроенергетска криза“ е тековна или непосредна состојба во која постои значителен недостаток на електрична енергија, како што е тоа одредено од договорните страни на Енергетската заедница или опишано во нивните планови за подготвеност за справување со ризици или во кои не е возможно снабдување со електрична енергија на потрошувачите;

2. „Координатор за кризи“ е група од физички лица или тим, составен од релевантни државни управувачи со кризи или институција именувана да служи како контактна точка и координатор на текот на информации во текот на електроенергетска криза и

3. „Мерка што не се заснова на пазарот“ е секоја мерка за снабдување и побарувачка што отстапува од пазарните правила или трговските договори, со цел да се ублажи електроенергетска криза (во натамошниот текст: непазарна мерка).

II. Начин на остварувањето на надлежностите на Министерството и вршителите на регулираните енергетски дејности за пренос и дистрибуција на електрична енергија во врска со определувањето, предлагањето и спроведувањето на мерките и активностите за подготвеност за справување со ризици

Комисија за следење на состојбите со снабдување со електрична енергија

Член 3

(1) Постојаното следење, анализирање и проценување на електроенергетската состојба во Република Северна Македонија и во соседните земји врши Комисија за следење на состојбите со снабдување со електрична енергија (во натамошниот текст: Координатор за кризи) формирана од министерот надлежен за работите од областа на енергетиката (во натамошниот текст: министерот) составена од десет члена и нивни заменици и тоа по еден претставник од: Министерството, Регулаторната комисија за енергетика, водни услуги и услуги за управување со комунален отпад на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: РКЕ), операторот на електропреносниот систем (во натамошниот текст: ОЕПС), операторот на пазарот на електрична енергија (во натамошниот текст:

ОПЕЕ), двата оператори на електродистрибутивните системи (во натамошниот текст: ОЕДСи), производителот на електрична енергија со најголем инсталиран капацитет во Република Северна Македонија, најголемиот производител на електрична енергија од гас, универзалниот снабдувач и снабдувачот со најголемо учество на пазарот на електрична енергија на мало.

(2) Центарот за управување со кризи назначува лице кое учествува како набљудувач во Координаторот за кризи.

(3) Мандатот на членовите на Координаторот за кризи изнесува четири години.

(4) Со работата на Координаторот за кризи раководи претседател кој е од редот на членовите на Координаторот за кризи од ставот (1) на овој член, а се назначува од страна на министерот.

(5) Координаторот за кризи донесува Деловник за својата работа.

(6) Координаторот за кризи ја свикува претседателот на Координаторот за кризи, а се свикува и по барање на Министерството, РКЕ, ОЕПС, ОПЕЕ или ОЕДСи.

(7) Координаторот за кризи особено ги врши следниве работи:

1) врз основа на доставените анализи на сценаријата за електроенергетска криза опфатени во Планот за подготвеност за справување со ризик, врши проценка на состојбите со снабдувањето со електрична енергија во Република Северна Македонија и во соседните држави со кои Република Северна Македонија е поврзана со интерконективни преносни капацитети,

2) изготвува и доставува до министерот информација во која што е содржана проценката на ризик од настанување на електроенергетска криза,

3) во случај кога сезонската проценка на адекватност изготвена од ENTSO-E, Регионалниот координативен центар или операторот на електропреносниот систем укажува на нарушена адекватност или можност од настанување на електроенергетска криза операторот на електропреносниот систем го информира Координаторот за кризи за истото. Координаторот за кризи изготвува рано предупредување и му предлага на министерот Министерството да го достави раното предупредување до Секретаријатот на Енергетската заедница и до надлежните органи на договорните страни на Енергетската заедница или државите членки на Европската Унија во рамки на регионот за координирано управување со електроенергетските системи во кој припаѓа Република Северна Македонија и до надлежното тело на договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија, со којашто има директно поврзани електроенергетски системи преку интерконективен вод и којашто не припаѓа на ист регион со Република Северна Македонија,

4) ја следи состојбата со погонската подготвеност на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија, како и на интерконективните преносни капацитети и во соработка со ОЕПС, ОПЕЕ и ОЕДСи му предлага на министерот преземање на мерки за обезбедување на сигурноста во снабдувањето со електрична енергија кои се дел од Планот за подготвеност за справување со ризици,

5) ја следи состојбата на пазарите со електрична енергија во Република Северна Македонија и во регионот и во соработка со носителите на лиценци за вршење на енергетските дејности снабдување и трговија со електрична енергија му предлага на министерот преземање на мерки за ублажување на нарушувањата на пазарот на електрична енергија, кои се дел од Планот за подготвеност за справување со ризици и

6) го анализира Планот за подготвеност за справување со ризици врз база на актуелните случувања поврзани со сигурноста во снабдувањето.

(8) Министерството го известува Секретаријатот на Енергетската заедница и Групата за сигурност во снабдување формирана од Енергетската заедница за формирањето на Координаторот за кризи од став (1) на овој член и ги прави јавно достапни контакт информациите за членовите на Координаторот за кризи.

III. Начин и услови под коишто можат одделни оперативни задачи и активности на Министерството во врска со подготвеноста за справување со ризик да се пренесат на определени вршители на регулирани енергетски дејности за пренос или дистрибуција на електрична енергија

Член 4

(1) Координаторот за кризи при следење, анализирање и проценување на електроенергетската состојба во Република Северна Македонија и во соседните земји, може да утврди потреба од пренесување на извршувањето на одделни оперативни задачи и активности на Министерството во врска со подготовката на плановите и преземањето на мерки за подготвеноста за справување со ризици на вршителите на регулирани енергетски дејности за пренос или дистрибуција на електрична енергија.

(2) Во случаите утврдени во ставот (1) на овој член Координаторот за кризи му предлага на Министерството да пренесе одделни оперативни задачи и активности утврдени во Планот за подготвеност за справување со ризици од член 6 од оваа уредба, при што ги утврдува роковите во кои треба да се изврши преносот и времетраењето на преносот, односно на извршување на доделените оперативни задачи и активности, поединечно за секој вршител на регулирани енергетски дејности за пренос или дистрибуција на електрична енергија на кој треба да му се направи преносот од ставот (1) на овој член.

(3) Министерството, како надлежен орган за подготовка и за справување со ризици во електроенергетскиот сектор, согласно предлогот на Координаторот за кризи од ставот (2) на овој член, со решение пренесува одделни оперативни задачи и активности во врска со подготвеноста за справување со ризик на определените вршители на регулирани енергетски дејности за пренос или дистрибуција на електрична енергија.

(4) Решението од ставот (3) на овој член Министерството го изработува во согласност со Планот за подготвеност за справување со ризици и во него го утврдува рокот, опсегот на надлежностите и времетраењето на пренесувањето на извршувањето на одделните надлежности од ставот (1) на овој член.

(5) Пренесувањето на извршувањето на одделни оперативни задачи и активности од Министерството на определените вршители на регулирани енергетски дејности за пренос или дистрибуција на електрична енергија може да се изврши само доколку задачите се јасно дефинирани и опфатени во Планот за подготвеност за справување со ризици.

(6) Пренесувањето на извршувањето на одделни оперативни задачи и активности не треба да вклучува пренос на стратешки или одлучувачки надлежности на Министерството, при што Министерството ја задржува целосната одговорност за исполнување на обврските поврзани со подготвеноста за справување со ризици.

(7) Извршувањето на оперативните задачи и активности се врши под постојан надзор на Министерството. Министерството може да донесе решение со кое ќе го ограничи, измени или престане решението од ставот (3) на овој член доколку се утврди дека извршувањето на задачите не е во согласност со пренесените оперативни задачи и активности во врска со подготвеноста за справување со ризик.

IV. Форма, содржина и постапка за изготвување на сценаријата за подготвеност за справување со ризик во електроенергетскиот сектор, како и постапката за утврдување и евалуација на сценаријата

Член 5

(1) Постапката за идентификување на ризиците кои влијаат врз сигурноста во снабдувањето со електрична енергија и безбедноста на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија и определувањето на сценаријата за подготвеност за справување со ризик во електроенергетскиот сектор се врши во согласност со членовите 27 и 28 од Законот за енергетика (*).

(2) Изготвувањето на сценаријата за подготвеност за справување со ризик во електроенергетскиот сектор се врши во согласност со Методологијата за проценка на ризикот за идентификуваните регионални сценарија за подготвеност за ризик донесена од ENTSO-E и одобрена од ACER.

(3) Сценаријата од став (1) на овој член треба да бидат усогласени со регионалните сценарија за подготвеност за ризик.

(4) Формата и содржината на сценаријата за подготвеност за справување со ризик во електроенергетскиот сектор се составен дел на Планот за подготвеност за справување со ризици, кој е даден во Прилог, кој е составен дел на оваа уредба.

(5) Во постапката од ставот (1) на овој член, учесниците на пазарот на електрична енергија и корисниците на електроенергетскиот систем соработуваат со ОЕПС, Министерството и со РКЕ и им ги доставуваат сите информации и податоци кои се потребни за проценка на ризиците, во рамките на нивните надлежности, со цел подготовка за управување со електроенергетски кризи.

(6) ОЕПС врши евалуација на определените сценарија за подготвеност за ризик од ставот (1) на овој член при подготовка на Планот за подготвеност за справување со ризици.

V. Форма, содржина и постапка за изготвување на Планот за подготвеност за справување со ризик, како и дефинирање и спроведување на мерки за ублажување на ризикот и зајакнување на отпорноста на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија

Член 6

(1) Описот и начинот на спроведување на мерките за ублажување на ризиците и зајакнување на отпорноста на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија подетално се дефинираат во Планот за подготвеност за справување со ризици чија форма и содржина се дадени во Прилогот од оваа уредба.

(2) Планот за подготвеност за справување со ризици се изготвува согласно постапката утврдена во членовите 30 и 31 од Законот за енергетика (*).

(3) Во Планот за подготвеност за справување со ризици за координатор за кризи се назначува Координаторот за кризи од членот 3 од оваа уредба.

(4) Координативната група за сигурност на снабдувањето на Енергетската заедница и надлежните тела на договорните страни на Енергетската заедница или државите членки на Европската Унија во рамки на регионот за координирано управување со електроенергетските системи во кој припаѓа Република Северна Македонија, можат во рок од шест месеци од приемот на Нацрт-Планот за подготвеност за справување со ризици да достават забелешки по истиот до Министерството.

VI. Постапка за управување со снабдување со електрична енергија во состојба на електроенергетска криза

Начин на снабдување со електрична енергија во услови на електроенергетска криза

Член 7

(1) Во зависност од настанувањето на критериумите поради кои е прогласена електроенергетска криза утврдени врз основа на извршените проценки од член 9 од оваа уредба, како и обемот на недостигот на електрична енергија, се применуваат следните степени на ограничување на потрошувачката на електрична енергија:

1) I степен на мерки за ограничување кој што се применува ако расположливите количини на електрична енергија од домашно производство и увоз според склучените договори евидентирани од ОПЕЕ (во натамошниот текст: расположливите количини на електрична енергија) се за 5-10% помали од очекуваните потреби од електрична енергија на пазарот;

2) II степен на мерки за ограничување кој што се применува ако расположливите количини на електрична енергија се за 10-20 % помали од очекуваните потреби од електрична енергија на пазарот;

3) III степен на мерки за ограничување кој што се применува ако расположливите количини на електрична енергија се за 20-30% помали од очекуваните потреби од електрична енергија на пазарот;

4) IV степен на мерки за ограничување кој што се применува ако расположливите количини на електрична енергија се за 30-40% помали од очекуваните потреби од електрична енергија на пазарот и

5) V степен на мерки за ограничување кој што се применува ако расположливите количини на електрична енергија се за 40% помали од очекуваните потреби од електрична енергија на пазарот.

(2) ОЕПС врз основа на податоци доставени од учесниците на пазарот до 15-от ден во тековниот месец врши пресметка за недостатоците на енергија за наредниот месец и дава предлог до Координаторот за кризи за утврдување на степенот на ограничување на потрошувачката на електрична енергија.

(3) Врз основа на пресметките на став (2) на овој член, ОЕПС врши пресметки за недостатоците на електрична енергија на дневно ниво и ги задолжува ОЕДСи за спроведување на ограничување на потрошувачката за наредниот ден согласно нивните планови.

(4) При спроведувањето на мерките за ограничување на потрошувачката според степените од ставот (1) на овој член ОЕДСи, во соработка со единиците на локалната самоуправа ги применуваат и следните мерки:

1) исклучување на сите светлечки реклами,

2) уличното осветлување, осветлувањето на плоштадите и другите објекти се намалува до минимален сигурносен обем на осветлување,

3) осветлувањето на излозите се ограничува до минимален сигурносен обем на осветлување и/или

4) забрана за употреба на електрична енергија за додатно загревање на деловни и службени простории.

VII. Размена на информации со надлежните органи на другите договорни страни на Енергетската заедница од соодветниот регион или државите членки на Европска Унија, како и други регионални и меѓународни институции и тела за енергетска безбедност

Член 8

На барање на надлежните органи на другите договорни страни на Енергетската заедница од соодветниот регион или на барање на надлежните органи на договорните страни на Енергетската заедница во регионот на кој припаѓа Република Северна Македонија, на барање на државите членки на Европската Унија, како и други регионални и меѓународни институции и тела за енергетска безбедност, Министерството разменува информации и податоци кои се поврзани со безбедноста во снабдувањето, доколку тоа е соодветно, оправдано и образложено.

VIII. Критериуми за определување на праг за загрозеност за испраќање на рано предупредување и за прогласување на криза и преземање на мерки и активности за справување со електроенергетска криза

Проценка на ризик за настанување на електроенергетска криза

Член 9

(1) Критериумите врз основа на кои се определува праг за загрозеност за испраќање на рано предупредување се:

- 1) настанување на нарушена или вонредна состојба која што може да доведе до целосен распад на електроенергетскиот систем на Република Северна Македонија,
- 2) настанување на делумен распад на електроенергетскиот систем,
- 3) настанување на распад на електроенергетскиот систем на соседните држави,
- 4) настанување на траен испад на поголеми производствени капацитети,
- 5) недостиг на електрична енергија,
- 6) состојбата на пазарот на електрична енергија и
- 7) сезонската проценка на адекватност од настанување на електроенергетска криза изготвена од ENTSO-E, Регионалниот координативен центар или ОЕПС.

(2) Координаторот за кризи врз основа на анализите подготвени од ОЕПС, во соработка со производителите на електрична енергија приклучени на преносна мрежа чија вкупна инсталирана моќност на точката на приклучок на преносната мрежа изнесува над 100 MW вклучително и ОПЕЕ врши Проценка на ризик за настанување на електроенергетска криза, земајќи ги предвид критериумите од ставот (1) на овој член и Планот за подготвеност за справување со ризици.

(3) Проценката за настанување на нарушена или вонредна состојба од став (1) точка 1) на овој член која што може да доведе до целосен распад на електроенергетскиот систем на Република Северна Македонија се прави врз основа на доставените анализи и информации од ОЕПС засновани на оперативното водење на електроенергетскиот систем во реално време, за неможност за нормално функционирање на:

- 1) производните капацитети приклучени на електроенергетскиот систем во Република Северна Македонија,
- 2) преносните капацитети во контролната област управувана од ОЕПС,
- 3) интерконективните капацитети со соседните држави или

4) доставените информации од ОПЕЕ за целосен прекин или значително намалување на договорените количини на електрична енергија од увоз или прекин на трансакциите на организираниот пазар на електрична енергија.

(4) Проценката за настанување на делумен распад на електроенергетскиот систем од став (1) точка 2) на овој член се прави врз основа на анализа и информација доставена од ОЕПС за испад на помал дел од преносниот систем, како и од ОЕДСи за испад на значителен дел од дистрибутивната мрежа на определен дел од територијата на Република Северна Македонија.

(5) Проценката за настанување на распад на електроенергетскиот систем на соседните држави од став (1) точка 3) на овој член се прави врз основа на информација добиена од ОЕПС за состојбата на електроенергетските системи од соседните држави, согласно размената на податоците во рамки на ENTSO-E.

(6) Проценката за настанување на траен испад на поголеми производствени капацитети од став (1) точка 4) на овој член се прави врз основа на анализите и информациите добиени од производителите на електрична енергија приклучени на преносна мрежа чија вкупна инсталирана моќност на точката на приклучок на преносната мрежа изнесува над 100 MW.

(7) Проценката за недостиг на електрична енергија од став (1) точка 5) на овој член се прави врз основа на податоците добиени од ОЕПС и ОПЕЕ за движењата на количините и цените на електрична енергија на домашниот и регионалниот пазар.

(8) Проценката за состојбите на пазарот на електрична енергија од став (1) точка 6) на овој член се прави врз основа на доставените анализи и информации од ОПЕЕ и ОЕПС за состојбите на пазарот на електрична енергија.

(9) Кога проценката на ризик за настанување на електроенергетска криза од ставот (2) на овој член укажува на точно определени, недвосмислени и сериозни информации дека може да се појави електроенергетска криза во Република Северна Македонија, Координаторот за кризи подготвува рано предупредување и му предлага на Министерството да го достави раното предупредување во согласност со постапката во членот 32 од Законот за енергетика (*).

Критериуми за прогласување на електроенергетска криза и преземање на мерки

Член 10

(1) Критериуми врз основа на кои се прогласува електроенергетска криза се:

- сезонската проценка на адекватност од настанување на електроенергетска криза изготвена од ENTSO-E, Регионалниот координативен центар или ОЕПС која дава точно определени, недвосмислени и сериозни информации дека во Република Северна Македонија може да се појави електроенергетска криза,

- состојбата на преносните и дистрибутивните капацитети на електроенергетскиот систем во Република Северна Македонија, која може да предизвика целосно или делумно нефункционирање на електропреносниот или електродистрибутивниот систем предизвикано од временски или природни непогоди или хаварии, распад на интерконектиран електроенергетски систем на соседна држава,

- состојбата на производствените капацитетите во која може да биде предизвикан траен испад на поголеми производствени капацитети поради хаварија или недостиг на енергенс за производство на електрична енергија и/или неможност испадот да се покрие со расположливата резерва за производство на електрична енергија,

- состојбата на регионалните и меѓународните пазари на електрична енергија и влијанието врз пазарите на електрична енергија во Република Северна Македонија,
- расположливите количини на електрична енергија од домашно производство и увоз според склучените договори евидентирани од ОПЕЕ, во однос на очекуваните потреби од електрична енергија на пазарот,
- расположливиот и алоцираниот преносен капацитет на интерконективните преносни капацитети со соседните држави објавени од ОЕПС на Република Северна Македонија и
- недостиг на електрична енергија на регионалните и меѓународните пазари на електрична енергија утврден врз основа на податоци добиени од диспечерскиот центар на ОЕПС и/или ОПЕЕ.

(2) Координаторот за кризи од член 3 од оваа уредба врши проценка на состојбите со снабдување со електрична енергија и доколку утврди дека е исполнет било кој од критериумите од став (1) на овој член доставува предлог до министерот за прогласување на електроенергетска криза.

(3) Постапката за прогласување на електроенергетска криза се спроведува согласно Законот за управување со кризи.

Прогласување на електроенергетска криза

Член 11

(1) Ако е исполнет некој од критериумите за прогласување на електроенергетска криза од член 10 од оваа уредба и врз основа на проценките од член 9 од оваа уредба, министерот оценува дека е потребно да побара од Владата на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Владата), во согласност со Законот за управување со кризи, да донесе одлука за прогласување на електроенергетска криза, во тој случај министерот првично доставува предлог до Управувачкиот комитет формиран во согласност со Законот за управување со кризи.

(2) Ако Управувачкиот комитет врз основа на предлогот од став (1) на овој член утврди дека постојат услови за прогласување на електроенергетска криза го усвојува предлогот и го доставува до Владата.

(3) Владата на итна и вонредна седница го разгледува предлогот на Управувачкиот комитет и донесува одлука за прогласување на електроенергетска криза.

(4) Министерството ја доставува одлуката од ставот (3) на овој член до Секретаријатот на Енергетската заедница и договорните страни на Енергетската заедница или државите членки на Европската Унија во рамки на регионот за координирано управување со електроенергетските системи во којшто припаѓа Република Северна Македонија и надлежните тела на договорна страна на Енергетската заедница и држава членка на Европската Унија, која не припаѓа на ист регион со Република Северна Македонија и електропреносниот систем на Република Северна Македонија е директно поврзан со интерконективен електропреносен вод со електропреносниот систем на таа држава.

(5) При доставување на одлуката од ставот (3) на овој член до институциите од ставот (4) на овој член, Министерството ги наведува причините за влошување на состојбата со снабдувањето со електрична енергија, причините за прогласување на електроенергетска криза, мерките планирани или преземени за нејзино ублажување и потребата од помош од договорните страни на Енергетската заедница или државите членки на Европската Унија.

(6) При постоење на прогласена електроенергетска криза, Министерството постапува согласно оваа уредба, членовите 32 и 33 од Законот за енергетика (*) и Планот за подготвеност за справување со кризи.

(7) По прогласување на електроенергетска криза, Координаторот за кризи постојано ја следи состојбата и доколку пред истекот на рокот за кој е прогласена електроенергетска криза, состојбата во електроенергетскиот систем значително се подобри, Координаторот за кризи може да предложи преземените мерки од оваа уредба, да се сведат на минимум се до завршувањето на електроенергетска криза.

(8) По прогласување на електроенергетска криза Координаторот за кризи при следење на состојбата доколку оцени дека не постојат причини истата да продолжи, доставува писмен предлог со образложение до министерот.

(9) Министерот го доставува предлогот од став (8) на овој член до Управувачкиот комитет од ставот (1) на овој член кој врз основа на предлогот ќе и укаже на Владата на потребата од донесување на одлука за престанување на важење на одлуката за прогласување на електроенергетска криза.

Мерки што се преземаат во случај на електроенергетска криза

Член 12

(1) Заради создавање услови за рационално користење на електрична енергија во услови на електроенергетска криза, во зависност од оценките од член 9 од оваа уредба, може да се преземаат следните мерки:

- 1) мерки утврдени во Планот за подготвеност за справување со ризици,
- 2) ограничување на потрошувачка на електрична енергија во согласност со член 7 од оваа уредба,
- 3) обезбедување на дополнителни количини на електрична енергија,
- 4) ограничување (редукција) на веќе доделените прекугранични капацитети со цел обезбедување на доволна енергија и капацитет за задоволување на потрошувачката на електроенергетскиот систем на Република Северна Македонија, како мерка во краен случај која може да биде спроведена само ако претходно биле спроведени пазарни мерки и
- 5) спречување на злоупотреби и манипулации при обезбедување на универзална услуга на пазарот на електрична енергија.

(2) Финансиските средства потребни за реализација на мерките од став (1) се обезбедуваат од сопствени извори на носителите на лиценци за вршење на енергетските дејности и/или од Буџетот на Република Северна Македонија во согласност со Законот за управување со кризи и на начин определен во одлуката од член 11 став (3) од оваа уредба.

Спроведување на мерките при електроенергетска криза

Член 13

(1) Мерките за отстранување на причините за настанување на целосен распад на електроенергетскиот систем на Република Северна Македонија и/или испад на најголемиот производствен капацитет приклучен на преносната мрежа, како и мерките за отстранување на последиците од настанување на распад на електроенергетскиот систем на соседните држави ги спроведува ОЕПС во согласност со членовите 30, 31, 32 и 33 Законот за енергетика (*), Планот за подготвеност за справување со ризици и одредбите од Мрежните правила за пренос на електрична енергија. Ако делумниот распад на електроенергетскиот систем настане на дел од територијата на Република Северна Македонија, мерките ги спроведува надлежниот ОЕДС, во соработка со ОЕПС.

(2) Мерките за ограничување на потрошувачката на електрична енергија при недостиг на електрична енергија ги координира ОЕПС, каде што за корисниците на електропреносната мрежа ги спроведува ОЕПС, а за корисниците на електродистрибутивната мрежа ОЕДС.

(3) Мерките за откуп и продажба на електрична енергија произведена од повластените производители коишто користат повластена тарифа согласно Правилата за регистрација на учество на пазар на електрична енергија и уредување на пазарот на билатерални договори ги спроведува ОПЕЕ во согласност со издадената лиценца.

(4) При спроведување на мерките од ставот (2) на овој член, за ОЕДС, потрошувачите приклучени на електропреносна мрежа, снабдувачите и трговците кои испорачуваат електрична енергија на територијата на Република Северна Македонија се суспендира пазарот на електрична енергија, при што суспендирањето на пазарот на електрична енергија се врши согласно Правилата за регистрација на учество на пазар на електрична енергија и уредување на пазарот на билатерални договори.

(5) Пред да започнат со спроведувањето на Планот за подготвеност за справување со ризици, ОЕПС, ОЕДС, ОПЕЕ како и производителите, снабдувачите и трговците со електрична енергија е потребно:

1) меѓусебно да соработуваат и разменуваат информации потребни за спроведување на мерките и

2) да ги известуваат потрошувачите преку средствата за јавно информирање или непосредно најмалку два часа пред започнувањето на примената на мерките утврдени со оваа уредба, како и за предвиденото времетраење на применетите мерки, а кога тоа е можно и во пократок временски рок.

(6) За следење на спроведувањето на мерките од овој член, ОЕПС, ОЕДС и ОПЕЕ доставуваат дневни извештаи до Координаторот за кризи.

IX. Постапки и механизми за објавување на рано предупредување или соопштение за електроенергетска криза, како и дејствија што се преземаат по приемот на соодветните известувања и предупредувања од друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија

Постапка за објавување на рано предупредување

Член 14

(1) Доколку сезонската проценка на адекватност од настанување на електроенергетска криза изготвена од ENTSO-E, Регионалниот координативен центар или ОЕПС или Проценката на ризик за настанување на електроенергетска криза од членот 9 од оваа уредба, обезбедуваат специфични и веродостојни информации за можноста за електроенергетска криза, Координаторот за кризи го известува Министерството во разумен рок, но не подоцна од 2 часа по утврдувањето дека постојат услови за рано предупредување. ОЕПС обезбедува информации за можните причини за кризата, преземените или планираните мерки за нејзино спречување и евентуалната потреба од помош од други земји, како и изводливоста за прогласување криза. Овие информации вклучуваат податоци за можното влијание на овие мерки врз пазарот на електрична енергија и електроенергетскиот сектор во Република Северна Македонија и соседните земји. Доколку дадените информации се сметаат за недоволни, Министерството може да побара дополнителни информации.

(2) По приемот на раното предупредување од ставот (1) на овој член, Министерството согласно член 32 од Законот за енергетика (*) во соработка со РКЕ ја информира Владата и истовремено ќе ги извести Секретаријатот на Енергетската заедница и надлежните органи на договорните страни на Енергетската заедница или државите членки на Европската Унија во рамки на регионот за координирано управување со електроенергетските системи во кој припаѓа Република Северна Македонија и надлежното тело на договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија, со којашто има директно поврзани електроенергетски системи преку интерконективен вод и којашто не припаѓа на ист регион со Република Северна Македонија.

Постапки и дејствија што се преземаат по прием на рано предупредување или соопштение за електроенергетска криза од друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија

Член 15

(1) По приемот на рано предупредување издадено од соседна договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија, Министерството веднаш го потврдува приемот на раното предупредување и го доставува до Координаторот за кризи и до Владата во рок од 12 часа од приемот, со цел итно разгледување и информирање.

(2) Министерството, заедно со Координаторот за кризи го прегледува Планот за подготвеност за справување со ризици и ги проценува потенцијалните ефекти од раното предупредување од ставот (1) на овој член врз безбедноста во снабдувањето во електроенергетски систем на Република Северна Македонија, вклучувајќи ги прекуграничните текови, рамнотежата помеѓу побарувачката, снабдувањето со електрична енергија и влијанијата на пазарот.

(3) Министерството заедно со Координаторот за кризи ги разгледува билатералните и регионалните мерки утврдени во Планот за подготвеност за справување со ризици и утврдува соодветен план за нивно активирање доколку е потребно.

(4) Мерките предвидени во Планот за подготвеност за справување со ризици, се следат до најголем можен степен.

Х. Механизми за активирање и спроведување на мерки за енергетска безбедност согласно со Планот за подготвеност за справување со ризици

Член 16

Механизмите за активирање и спроведување на мерки за енергетска безбедност, пред и за време на електроенергетска криза, договорени помеѓу Република Северна Македонија и договорна страна на Енергетската заедница и/или држава членка на Европската Унија со која Република Северна Македонија е директно поврзана со интерконективен вод, а која не припаѓа на ист регион со Република Северна Македонија, се утврдуваат со Планот за подготвеност за справување со ризици.

XI. Постапките и механизмите за соработка и соодветна помош со друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија и со меѓународни тела за управување со енергетски кризи

Член 17

(1) Постапките и механизмите за соработка и соодветна помош со друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија и со меѓународни тела за управување со енергетски кризи со цел спречување, подготовка и управување со електроенергетски кризи, согласно оваа уредба се спроведуваат поради солидарност и транспарентност, како и согласно барањата на конкурентниот внатрешен пазар за електрична енергија на Европската Унија.

(2) Соработката меѓу Република Северна Македонија и договорните страни на Енергетската Заедница, како и државите членки на Европската Унија се врши во согласност со оваа уредба, членот 33 од Законот за енергетика (*) и со вклученост на Енергетската заедница.

(3) Координаторот за кризи соработува со координаторите за кризи од другите договорни страни на Енергетската заедница и држави членки на Европската Унија со кои граничи Република Северна Македонија.

XII. Мерки за помош на друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европска Унија во соодветниот регион за координирано управување со системот или на друга директно поврзана договорна страна или држава членка на Европската Унија, кои може да се обезбедат или разменуваат во случај на енергетска криза.

Член 18

(1) Во случај на електроенергетска криза во друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европската Унија во соодветниот регион за координирано управување со системот или на друга директно поврзана договорна страна или држава членка на Европската Унија, Република Северна Македонија може да побара дополнителни информации за рано предупредување или за прогласената кризна состојба и може да обезбеди мерки за помош за справување со електроенергетската криза.

(2) Мерките за помош се обезбедуваат во обем кој нема да влијае врз сигурноста во снабдувањето со електрична енергија на територијата на Република Северна Македонија.

(3) Во случај во кој друга договорна страна на Енергетската заедница или држава членка на Европска Унија во регионот за координирано управување со системот на кој припаѓа Република Северна Македонија или друга договорна страна или држава членка на Европската Унија чијшто електроенергетски систем е директно поврзан со електроенергетскиот систем на Република Северна Македонија, ќе побара мерка за помош, Министерството ја доставува до Координаторот за кризи за разгледување и предлагање на конкретни мерки.

(4) Координаторот за кризи му предлага на Министерството конкретни мерки, кои нема да влијаат на сигурноста во снабдувањето во Република Северна Македонија и кои се во согласност со Планот за подготвеност за справување со ризици.

(5) Министерството ја информира Владата за предложените мерки од ставот (4) на овој член.

ХIII. Начин и постапка за комуникација со јавноста и доставување информации до медиумите за резултатите од преземените мерки и мерките кои треба да се преземат

Член 19

(1) Со цел навремено информирање на јавноста, во случај на доставено рано предупредување или прогласена електроенергетска криза, Министерството врши редовно информирање на јавноста.

(2) Информирањето на јавноста се врши во согласност со Планот за подготвеност за справување со ризици.

(3) Начинот на информирање на јавноста од ставот (1) на овој член може да се врши преку објавување на информации за преземените мерки и мерките кои треба да се преземат на веб страната на Министерството, преку соопштенија до медиуми и/или преку прес конференции.

(4) При одржување на редовните состаноци, Координаторот за кризи на секој состанок ги утврдува информациите кои треба да се достават до јавноста и медиумите и начинот на кој треба да се достават.

Член 20

Министерството ги спроведува постапките за безбедност во снабдувањето со електрична енергија, подготвеност за справување со ризици и управување со електроенергетска криза во согласност со Законот за класифицирани информации (*). Доколку во постапките не треба да се откриваат одредени информациите, меѓу другото, како дел од Планот за подготвеност за справување со ризици, Министерството, по соодветно барање, може да обезбеди резиме со информации кои не се доверливи.

XIV. Начин и постапка за следење и известување за управувањето со електроенергетската криза и за влијанието на електроенергетската криза врз електроенергетските системи, како и евалуација на последиците од електроенергетската криза

Член 21

(1) Во рок од три месеци од завршувањето на електроенергетската криза, Министерството по претходно добиено мислење од РКЕ, изготвува и доставува до Координативната група за сигурност на снабдувањето на Енергетската заедница и Секретаријатот на Енергетската заедница извештај за ex-post евалуација на електроенергетската криза.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член првично го подготвува Координаторот за кризи врз основа на одржаните состаноци, преземени мерки и донесени одлуки за време на траењето на електроенергетската криза и го доставува до Министерството за понатамошно постапување.

(3) Извештајот од ставот (1) на овој член Министерството го доставува до Владата и Центарот за управување со кризи.

(4) Содржината на извештајот од ставот (1) на овој член се изработува во согласност со членот 34 од Законот за енергетика (*).

XV. Завршни одредби

Член 22

Одредбите од членовите 2, 18 и 21 и Прилогот од оваа уредба престануваат да важат со денот на пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Член 23

Со денот на влегувањето во сила на оваа уредба престанува да важи Уредбата за критериумите и условите за прогласување на кризна состојба во случаи на временски и природни непогоди, хаварии и нарушувања на пазари на електрична енергија, начинот на снабдување со електрична енергија во кризна состојба, мерките што се преземаат во случај на кризна состојба, како и правата и обврските на носителите на лиценци за вршење на електроенергетски дејности („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 246/21, 300/21, 74/22 и 211/22).

Член 24

Оваа уредба влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 57-2383/18
2 јуни 2026 година
Скопје

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија,
проф. д-р **Христијан Мицкоски**, с.р.

ПЛАН ЗА ПОДГОТВЕНОСТ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ

Општи информации:

Име на надлежниот орган одговорен за развој на овој план

Договорни страни во регионот за координирано управување со електроенергетски системи во кој припаѓа Република Северна Македонија _____

1. СОДРЖИНА НА СЦЕНАРИЈАТА ЗА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА КРИЗА
1.1. Предмет и опфат
Прекугранични влијанија
Поттикнувачки настани
Опис на национални сценарија
Обезбедени информации од ENTSO-E и релевантните Регионални центри за соработка за поддршка при идентификација и евалуација на сценарија
1.2. Методи за евалуација
Евалуација на сценарија на електроенергетска криза
Методи за евалуација на веројатноста и влијанието на електроенергетската криза
Евалуација на прекугранични влијанија
1.3. Методологија
Идентификација на регионални сценарија на електроенергетска криза
Чекори за утврдување на релевантноста на регионални сценарија на електроенергетска криза
Оцена на постоечки регионални сценарија на електроенергетска криза и идентификација на нови сценарија
Евалуација на регионални сценарија на електроенергетска криза на национално ниво

Реден број на Регионално сценарио	Назив на Регионално сценарио на електроенергетска криза	Оцена од евалуацијата
1.	Сајбер напад – субјекти поврзани со електроенергетската мрежа	
2.	Сајбер напад – субјекти кои не се поврзани со електроенергетската мрежа	
3.	Физички напад врз енергетска инфраструктура	
4.	Закана за клучен персонал	
5.	Внатрешен напад – саботажни дејства од вработени	
6.	Сончево невреме (соларна бура)	
7.	Вулкански ерупции	
8.	Бури	
9.	Студени периоди	
10.	Врнежи и поплави	
11.	Настани предизвикани од зимски услови	
12.	Криза во снабдувањето со фосилни горива и увезена електрична енергија	
13.	Недостиг на нуклеарно гориво	
14.	Локален технички дефект од регионално значење	
15.	Повеќекратни дефекти предизвикани од екстремни временски услови	
16.	Губење на ИКТ (информатичко-комуникациска технологија) поврзаност за работа во реално време	
17.	Истовремено повеќекратни дефекти	
18.	Нецелосна/неправилна работа на механизмите за управување на електроенергетскиот систем	
19.	Човечка грешка	
20.	Непланирани текови на електрична енергија	
21.	Сериски дефект на опрема	
22.	Штрајкови, немири, протести на вработени	
23.	Индустриска/нуклеарна несреќа	
24.	Непредвидливи ефекти од правилата на пазарот на електрична енергија	
25.	Необично големи грешки во прогнозирањето на електричната енергија произведена од електрани што користат обновливи извори на енергија	
26.	Пандемија	
27.	Топлотен бран	
28.	Период на суша	
29.	Земјотреси	
30.	Шумски пожари	
Рангирање на сценарија на електроенергетска криза		
Извештај за најрелевантните регионални сценарија на електроенергетска криза		

2. ОБВРСКИ НА НАДЛЕЖНИТЕ ОРГАНИ

дејности на коишто Министерството им пренесува одделни оперативни надлежности во врска со преземањето на мерки за подготвеност со справувањето со ризици определени во овој план, како и следењето на нивното извршување од страна на Министерството

Опис на задачи кои се пренесуваат на вршителите на регулирани енергетски дејности на коишто Министерството им пренесува одделни оперативни надлежности во врска со преземањето на мерки за подготвеност со справувањето со ризици определени во овој план, како и следењето на нивното извршување од страна на Министерството

3. ПОСТАПКИ И МЕРКИ ВО ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА КРИЗА

3.1. Национални постапки и мерки

Опис на постапките што треба да се следат во случај на електроенергетска криза, вклучувајќи соодветни шеми за размена на информации

Опис на мерките за подготовка за справување и за спречување или ублажување на идентификуваните ризици, како и придонесот на пазарно заснованите мерки во справување со енергетски кризи, особено мерките за побарувачка и снабдување и мерките кои не се пазарно засновани, а коишто треба да се спроведат во случај на енергетска криза, условите коишто треба да се исполнети за нивното активирање, условите и постапките за нивно спроведување и образложение за нивната усогласеност со барањата за функционирање на пазарот на електрична енергија, како и со обврските преземени со регионалните и билатералните договори

Опис на мерките за ублажување на електроенергетската криза, наведувајќи во кои услови можат да се користат такви мерки и особено предизвикувачите за секоја мерка (согласно членовите 31 и 32 од Законот за енергетика (*))

Опис на начинот и постапката за намалување на потрошувачката на електрична енергија и на околностите кога ќе се спроведува намалувањето, наведувајќи го односот на јавната и личната безбедност, кои категории потрошувачи на електрична енергија (согласно Законот за енергетика (*)) имаат право да добијат посебна заштита од исклучување и оправдување на потребата од таква заштита

Опис на механизмите што се користат за информирање на јавноста за електроенергетска криза

3.2. Регионални и билатерални постапки и мерки

Опис на механизми за соработка договорени меѓу Република Северна Македонија и договорните страни на Енергетската заедница и државите членки на Европската Унија во рамки на регионот во кој припаѓа Република Северна Македонија

<p>Опис на сите регионални и билатерални мерки што се договорени, подетален опис на истите, наведувајќи информации за максималните количини на електрична енергија што можат да се испорачаат на регионално или билатерално ниво, условите за обезбедување на помош и можностите за барање прекин на испораката, начинот на испорака на електричната енергија и одредбите за правичен надоместок на трошоците</p>
<p>Опис на воспоставените механизми за соработка и координација на активностите, пред и за време на електроенергетска криза, договорени помеѓу Република Северна Македонија и договорна страна на Енергетската заедница и/или држава членка на Европската Унија со која Република Северна Македонија е директно поврзана со интерконективен вод, а која не припаѓа на ист регион со Република Северна Македонија</p>
<p>4. КООРДИНАТОР ЗА КРИЗИ</p>
<p>Опис на улогата на Координаторот за кризи и контакт информации за истиот</p>
<p>5. КОНСУЛТАЦИИ СО ЗАСЕГНАТИТЕ СТРАНИ</p>
<p>Опис на механизмите што се користат за спроведување на консултации (согласно член 30 став (2) од Законот за енергетика (*)) со релевантни енергетски субјекти во областа на електричната енергија и природниот гас, операторот на системот за пренос на гас, операторот на електродистрибутивниот систем, операторот на пазарот на електрична енергија, производителот на електрична енергија со најголем инсталиран капацитет во Република Северна Македонија, најголемиот производител на електрична енергија од гас, универзалниот снабдувач, трговецот со најголемо учество на пазарот на електрична енергија на големо и снабдувачот со најголемо учество на пазарот на електрична енергија на мало во Република Северна Македонија</p>
<p>Опис на механизмите што се користат за спроведување на консултации со релевантни организации што ги застапуваат интересите на неиндустриските потрошувачи на електрична енергија</p>
<p>Опис на механизмите што се користат за спроведување на консултации со релевантни организации што ги застапуваат интересите на индустриските потрошувачи на електрична енергија</p>
<p>Опис на механизмите што се користат за спроведување на консултации со Регулаторна комисија за енергетика, водни услуги и услуги за управување со комунален отпад на Република Северна Македонија</p>
<p>Опис на механизмите што се користат за спроведување на консултации (согласно член 30 став (3) од Законот за енергетика (*)) со надлежните тела на договорните страни на Енергетската заедница или државите членки на Европската Унија, Координативната група за сигурност на снабдувањето на Енергетската заедница и до Секретаријатот на Енергетската заедница</p>
<p>6. ТЕСТИРАЊЕ НА ИТНО РЕАГИРАЊЕ</p>
<p>6.1. Временски распоред за периодични, двегодишни регионални (и, каде што е применливо, национални) симулации на одговор на електроенергетска криза во реално време</p>
<p>6.2. Преземените дејствија и вклучени засегнати страни</p>
<p>7. Информации за плановите за развој на соодветните мрежи, коишто придонесуваат за справување со последиците од идентификувани сценарија за електроенергетски кризи</p>